

BÜRKÜT

Türk Dünyası Dergisi

BÜRKÜT

Journal of Turkish World

www.burkutdergisi.com

Araştırma Makalesi

Makale Geliş Tarihi: 05.04.2023

Makale Kabul Tarihi: 17.05.2023

Suyer, Ü. G. (2023). Hikâyeli türkülerin söz varlığı. *Bürküt Türk Dünyası Dergisi*, 2(1), 25-51.
<http://dx.doi.org/10.56210/burkut14>

HİKÂYELİ TÜRKÜLERİN SÖZ VARLIĞI*

Doktora Öğrencisi Ümmü Gülsüm SUYER

Bursa Uludağ Üniversitesi 712241009@ogr.uludag.edu.tr ORCID

Öz

Sözlü geleneğin bir ürünü olan türküler; Türk toplumunun acılarının, sevinçlerinin, hasretlerinin, ayrılıklarının sözü ve sözcüsü olmuştur. Tarih boyunca bu sözlü üretim, toplumun hayat görüşünün aynası işlevini görmüştür. Bununla birlikte türküler, toplumun dil kullanımının da en yalın hâliyle gözler önüne serildiği eşsiz ürünlerdir. Aynı zamanda bu alan, bilimsel açıdan türkülerin en az ele alındığı ve ihmal edildiği alandır.

Eksikliği bir açıdan gidermek amacıyla hazırlanan çalışmada, Anadolu coğrafyasında türkü derlemeleri yapan bilim insanı *Merdan GÜVEN*'in “*On Bin Yılın Türküsü*” ve “*Kırık Sazın Türküsü*” adlı eserlerinden seçilen elli (50) adet hikâyeli türkü, konu çeşitliliği göz önünde bulundurularak ayıklanmıştır. Seçilen hikâyeli türküler “Ad Soylu Sözcükler”, “Fiil Soylu Sözcükler”, “Sözcük Grupları” ve “Konularına Göre Adlar” olmak üzere dört bölüme ayrılmış, “Ad Soylu Sözcükler” bölümüne atasözleri, deyimler ve yabancı sözcükler de dâhil edilmiştir. Çalışmada türkü metinlerinin zengin kültürel birikimini ve söz varlığını ortaya koymak amaçlanmıştır.

Bu makalede, söz konusu amaç ve yöntemler doğrultusunda hazırlanmış olan tez çalışmasıyla elde edilen bulguların ayrıntılı olarak değerlendirilmesi hedeflenmektedir. Edinen bilgiler tarama ve örnekleme yöntemi ile değerlendirilmiş; bulgular tablo ve grafiklerle desteklenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Hikâyeli türkü, türkü, söz varlığı, kültür, dil.

VOCABULARY OF FOLK SONGS WITH STORIES

Abstract

Folk songs that are a product of oral tradition; it has been the word and enunciative of pains, joys, longings and separations of Turkish society. Throughout history this oral productions reflected the thoughts of the society like a mirror. In addition of this, folk songs are unique products in which the Turkish language use of the society is revealed in its

* Bu çalışma; Prof Dr. Cengiz ALYILMAZ danışmanlığında, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde, 2023 tarihinde tamamlanmış olan “Hikâyeli Türkülerin Söz Varlığı” adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir. Sayın danışmanım Prof. Dr. Cengiz ALYILMAZ’a teşekkürü bir borç bilirim.

simplest form. At the same time, the area where folk songs are handled and neglected the least is the linguistic field.

In the study prepared to eliminate this deficiency, fifty (50) folk songs selected from *Merdan GUVEN's "On Bin Yılın Turkusu"* and "*Kırık Sazın Turkusu*" were examined in four parts: "Nouns", "Verbs", "Wordgroups" and "Nouns According to Their Subjects". "Maxims", "Idioms" and "Borrowed Words" are included in "Nouns". In work, it is aimed to reveal the rich cultural accumulation and vocabulary of folk texts.

In this article, it is aimed to evaluate the findings in detail with the thesis prepared in line with the aforementioned goals and methods. The acquired information was evaluated by scanning and sampling method; the findings were supported by tables and graphs.

Keywords: Ballad, folk song, vocabulary, culture, language.

Ø. Giriş

Türk tarihi kadar eski dönemlere götürülebilen türkülerin en ilkel biçimleri, eldeki verilere göre kamların / baksıların ve ozanların kopuz eşliğinde söyledikleri ezgili güfteler olarak kabul edilmektedir (Güven, 2021, s. 3; 2012, s. 53). Aynı zamanda Türk şiirinin de en eski şekli olarak değerlendirilen bu nağmeler, törenlerinde kurt ulmasına benzeyen bağırtilarıyla Hun kavimlerine kadar götürülebilir (Ögel, 1991, s. 39). II. Türk Kağanlığı Dönemi ürünleri olan *Orhun Yazıtları*'nın da düz yazı şeklinde yazılmış birer ağıt metni olduğu ileri sürülmektedir (C. Alyılmaz, 2003a, s. 1-24; Barutçu Özönder, 2002, s. 457-492; Mergaliev, 2000, s. 27-28; Yıldırım, 1986). Uygurlar Dönemi'nde de benzer şekilde üretilen ezgili şiirler, eski dönemlerden bugüne Türk şiiri arasında köprü olmaktadır (Arat, 1986, s. 245-250).

Bugün elde bulunan bilgiler "türkü" sözüne ilk kez XV. yüzyılda rastlandığını, "türkü"nün Doğu Türkistan bölgesinde aruz vezniyle yazılan ve ezgi eşliğinde söylenen şiirler için kullanıldığını ifade etmektedir (Kaya, 1999, s. 131). Bununla birlikte aynı yüzyılda yaşayan Çağatay şairi *Ali Şir Nevâyî*'nin *Mizânu'l-Evzân* adlı eserinde türküden söz ettiği görülmekte (Güven, 2012, s.56) ve Babür Şah da kendi devrinde türkülerin söylendiğini kaydetmektedir (Artun, 2013, s.1). Bu bilgilere göre "türkü" sözüne İslamiyet'ten önceki Türk edebiyatı sahasında rastlanmadığı, *-Divânu Lugâti't-Türk* ve *Kutadgu Bilig*'de yer alan mâni türü şiirler hariç tutulursa- "türkü" sözünün ancak XV. yüzyılda Batı Türkistan coğrafyasında kullanılmaya başlandığı ve sonraları Anadolu'ya ulaştığı söylenebilir (Suyer, 2023, s. 3).

Türkü sözünün kökeni hakkında yapılan açıklamaların iki görüşte toplandığı görülür. İlk ve yaygın görüşe göre "Türk'e özgü / has / ait" anlamına geldiği düşünülen "Türki" ifadesinden hareketle açıklanırken; diğer görüşe göre, Uluğ Türkistan'da yaygın kullanıma sahip olan "ezgi" anlamındaki "küy" sözcüğüne uzandığı; "Türk küyü" ifadesinden ses düşmesi yoluyla "Türkiy", ardından da "türkü" biçimi aldığı düşünülmektedir (Eroğlu, 2017, s. 87). Köken açıklamaları tartışılabilir olmakla birlikte, yapılan tanımlar incelendiğinde genel anlamıyla "bir ezgiye koşularak söylenen halk şiiri" anlamına gelen türküde, ezginin en başat unsur olarak var olması gerektiği vurgulanmıştır.

Diğer şiir türlerinden ezgi unsuruyla ayrılan ve çoğunlukla hikâyesi ile birlikte icra edilen türküler için bugüne kadar pek tercih edilmemiş olsa da "hikâyeli türkü" kavramı kullanılmaktadır. Türkü ve hikâye olarak iki türü de içinde bulunduran bu ürünlerin hikâye kısmının öncelendiği çalışmalarda "türkölü hikâye" teriminin tercih edildiği görülür (Başgöz, 1986, s. 24; Boratav, 1988, s. 38; Görkem, 2000, s. 7-11). Ancak hikâyesiyle birlikte icra edilen türkülerde asıl unsurun şiir / türkü olduğunu ifade eden *Pertev Naili BORATAV* (1988, s. 106),

hikâye kısmını türkünün neden yakıldığını bildiren bir tür izahat olarak değerlendirir. Nitekim ezgisi olmadan türkü ya da hikâyeli türkü kavramlarından söz edilmesi de olanaksızdır (Görkem, 2000, s. 11).

Hikâyeli türküler ezgi unsuru nedeniyle genellikle müzikbilim, halk şiirinden oluşan içeriğiyle de halk edebiyatı ve folklor çalışmalarında yer bulmuş ürünlerdir. Türkülerin söz konusu alanlarla ilgisi yadsınamaz olmakla birlikte; Türk kültürünün dil vasıtasıyla taşıyıcısı olan türkülerin dil çalışmalarında oldukça az yer bulması sebebiyle hazırlanan bu çalışmada alanda doğan bu boşluğu bir açıdan gidermek ve türkülerde bulunan zengin söz varlığını ortaya koymak hedeflenmiştir.

Hikâyeli türküler; “Ad Soylu Sözcükler”, “Fiil Soylu Sözcükler”, “Sözcük Grupları” ve “Konularına Göre Adlar” bölümleri olmak üzere dört başlıkta incelemiş; ilgili başlık altında yalnızca bir örnek vermek, ilgili konunun izahı açısından yeterli görülmüştür. Örnek dizide ilgili sözcük eğik (italik) olarak belirtilmiştir. Bu makalede, kendisinden üretildiği tez çalışmasının sonuç bölümü ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

Ad Soylu Sözcükler

Sıfatlar

Her şeyden önce birer ad olan sıfatlar, varlığı çeşitli yönlerde niteleyen birimlerdir, yani birer nitelik adlarıdır (Karaağaç, 2013, s. 246; Ergin, 2013, s. 245). Nitelenen ad, sıfattan sonra gelir (Gemalmaz, 2010, s. 182) ve bir sıfat tamlaması oluşturur. Buna göre sıfatın varlığı ancak bir sıfat tamlaması içinde mümkündür (Delice, 2017, s. 61). Tamlama içerisinde sıfat olan sözcük kendi başına kullanıldığında ad, addan önce geldiğinde ise sıfattır.

İncelenen hikâyeli türkü metinlerinde tespit edilen sıfatlar, niteleme ve belirtme olmak üzere iki başlık altında ele alınmıştır. Elde edilen sıfat örnekleri şunlardır:

Niteleme Sıfatları

On sekizdir *siyah* saçın örgüsü (OBYT; 2012, s. 205-207).

Belirtme Sıfatları

Gösterme Sıfatları

O kınalı parmaklar da *o* beyaz eller (KST; 2021, s. 253-254).

Belirsizlik Sıfatları

Her yandan çevirdi yolumu dağlar (KST; 2021, s. 164-165).

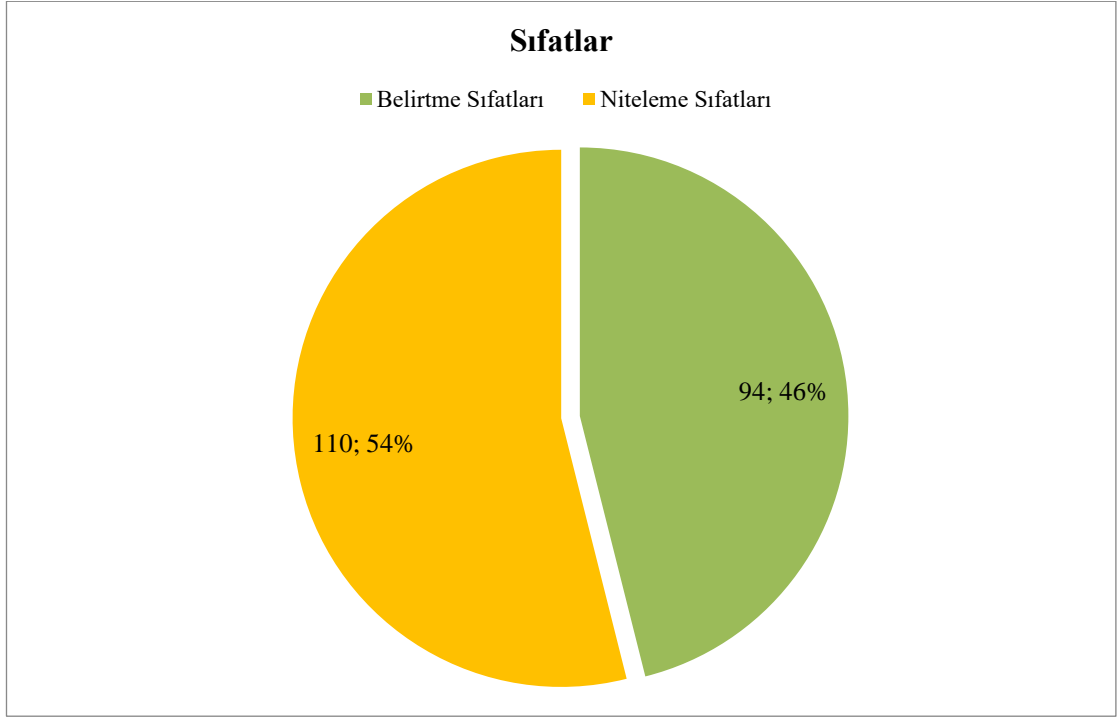
Sayı Sıfatları

Yedi bayram kına yakmam elime (KST; 2021, s. 265-266).

Soru Sıfatları

İncelenen türkü metinlerinde soru sıfatı örneğine rastlanmamıştır.

Grafik 1: Sıfatlar

Yukarıdaki grafikte görüldüğü gibi, 110 belirtme sıfatı ve 94 niteleme sıfatı içeren metinlerde oranlar yakın olmakla birlikte belirtme sıfatı örneğine daha çok rastlanmıştır.

Zarflar

Zarflar, sıfatlara açıklayıcı ve niteleyici görevleri dolayısıyla oldukça benzeyen yardımcı anlamlı dil öğeleridir (Daşdemir, 1995, s. 40; Efendioğlu, 2008, s. 71; Kara, 2001, s. 141). Çekimsiz unsurlar olarak zarflar, ek almış yapılarla birlikte kullanıma çıkan birimlerdir (Ergin, 2013, s. 374-378). Sıfatlara benzer şekilde niteleyici yapılar olduklarından tek başlarına kullanılmaz, yanlarına nitelenmesi gereken bir sözcük isterler (Karaağaç, 2013, s. 427). Söz konusu zarflar olduğunda bu sözcük bir fiil olmalıdır. Yine sıfatlar gibi zarflar da niteledikleri sözcüğün önünde gelerek sözcüğe eksiz bağlanır ve bir grup oluşturur (Bozkurt, 2004, s. 52-54). *Efrasiyap GEMALMAZ* (1989, s. 23-24), zarf + fiil biçiminde oluşan bu grubu “zarf tamlaması” olarak ele almıştır. “Zarf öbeği” ya da “belirteç öbeği” (Banguoğlu, 2004, s. 502-504; Delice, 2003, s. 35; Şimşek, 1987, s. 367) adlandırmaları da kullanılmıştır.

İncelenen türkü metinlerinde tespit edilen zarflar, durum zarfları, zaman zarfları, yer-yön zarfları, azlık-çokluk zarfları, soru zarfları başlıkları altında incelenmiştir. Elde edilen zarf örnekleri şunlardır:

Durum Zarfları

Garip garip ötme bülbül (KST; 2021, s. 310)

Zaman Zarfları

Başçeşme'den indik *akşamüzeri* (OBYT; 2012, s. 190)

Yer-Yön Zarfları

İçme koyun o suyu, içme dön *geri* (KST; 2021, s. 179)

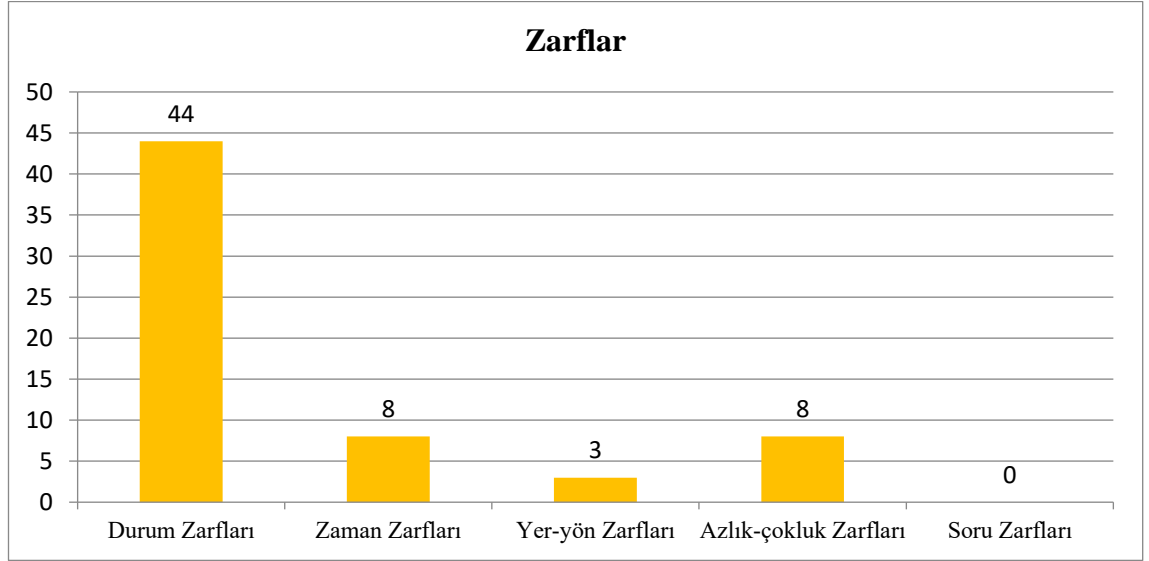

Azlık-Çokluk Zarfları

Öz canımdan *çok* sevdiğim Erzurum (OBYT; 2012, s. 331-332)

Soru Zarfı

İncelenen türkü metinlerinde soru zarfı örneğine rastlanmamıştır.

Grafik 2: Zarflar

Grafik 2'ye göre türkü metinlerinde yer alan zarf örneklerinin büyük çoğunluğunun durum zarfı olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla zaman zarfları ve azlık-çokluk zarfları ile yer-yön zarfları takip etmektedir.

Zamirler¹

Cümledeki işlevleri dolayısıyla isimlere benzeyen zamirler, nesnelerin yerine geçen, onları temsil eden sözcüklerdir (Erdem, 2005, s. 446). Zamirler tarafından temsil edilen bu nesnelerin ne olduğunun açıkça bilinmesi gerekmektedir. Bununla birlikte zamirlerin en belirgin farkı çekime girdiklerinde kök değiştirmeleridir (Ergin, 2013, s. 264).

İncelenen türkü metinlerinde tespit edilen zamirler; kişi zamirleri, gösterme zamirleri, belirsizlik zamirleri, soru zamirleri ve dönüşlülük zamirleri başlıkları altında incelenmiştir. Elde edilen zamir örnekleri şunlardır:

Kişi Zamirleri

Bizden selam olsun Bolu Beyi'ne (OBYT; 2012, s. 200)

Gösterme Zamirleri

Buna can dayanır mı? (KST; 2021, s. 224-225)

¹ Zeynep KORKMAZ (2014); anlamlı, görevli, anlamlı ve görevli olmak üzere üçe ayırdığı sözcükler içerisinde zamirleri "anlamlı sözcükler" grubu içerisinde ele almıştır. Tahsin BANGUOĞLU (2004) ise, özerkli sözcükler (ad, sıfat, zamir, zarf ve fiil) ve katma sözcükler (takı / edat, bağlam / bağlaç, ünlem) olarak iki gruba ayırdığı sınıflandırmasında zamirleri özerkli sözcükler içerisinde değerlendirmiştir.

Belirsizlik Zamirleri

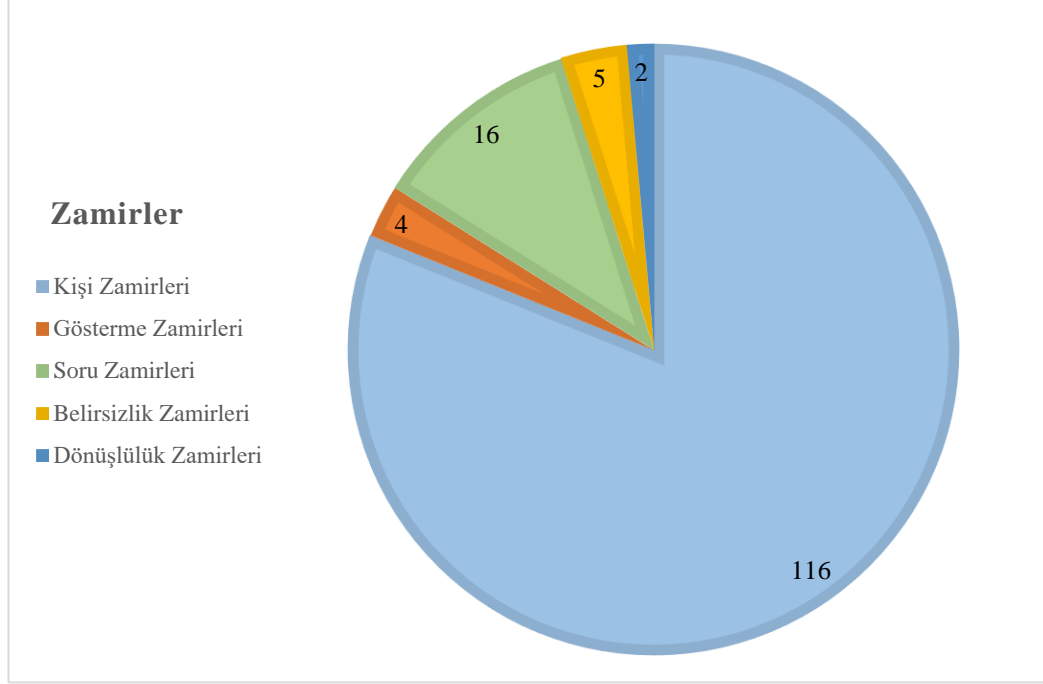
Ben garibem *kimse* bakmaz yüzüme (OBYT; 2012, s. 260)

Soru Zamirleri

Ben giderim dünya sana *ne* oldu (OBYT; 2012, s. 253-254)

Dönüşlülük Zamirleri

Kaşları, gözleri aney yandım hudey *kendine* uymuş (KST; 2021, s. 260)

Grafik 3: Zamirler

İncelenen metinlerde yer alan zamir örneklerinin büyük çoğunluğunu kişi zamirleri oluşturmaktadır. Kişi zamirlerini sırasıyla soru zamirleri, belirsizlik zamirleri, gösterme zamirleri ve dönüşlülük zamirleri takip etmektedir.

Edatlar

İsimlerden sonra gelen² ve sözcükler arası ilgi kurmaya yarayan edatlar (Aksan, 1983, s. 132; Gencan, 2001, s. 473; Hatiboğlu, 1972, s. 56; Koç, 1992, s. 149; Korkmaz, 2014, s. 1052; Sağol Yüksekaya vd., 2006, s. 128), tek başına bir anlam ifade etmeyen ve ancak yanındaki sözcükle anlam kazanan (Ediskun, 1996, s. 284; Kara, 2009, s. 1287-1288; Korkmaz, 2007, s. 51; Topaloğlu, 1989, s. 33) yalnızca gramer vazifeleri bulunan (Ergin, 2013, s. 348) sözcüklerdir.

İncelenen türkü metinlerinde tespit edilen edatlar; çekim edatları, bağlama edatları ve ünlem edatları başlıkları altında incelenmiştir. Elde edilen edat örnekleri şunlardır:

² Kerime ÜSTÜNOVA (2008, s. 279), edatların isim / isim soylu sözcüklere geldiği yargısından yalnızca çekim edatları için söz edilebileceğini söyler. Örneğin, cümle başı edatları isimlerle değil, doğrudan cümle ya da öğelerle ilişki kurar (Kara, 2009, s. 1288).

Çekim Edatları

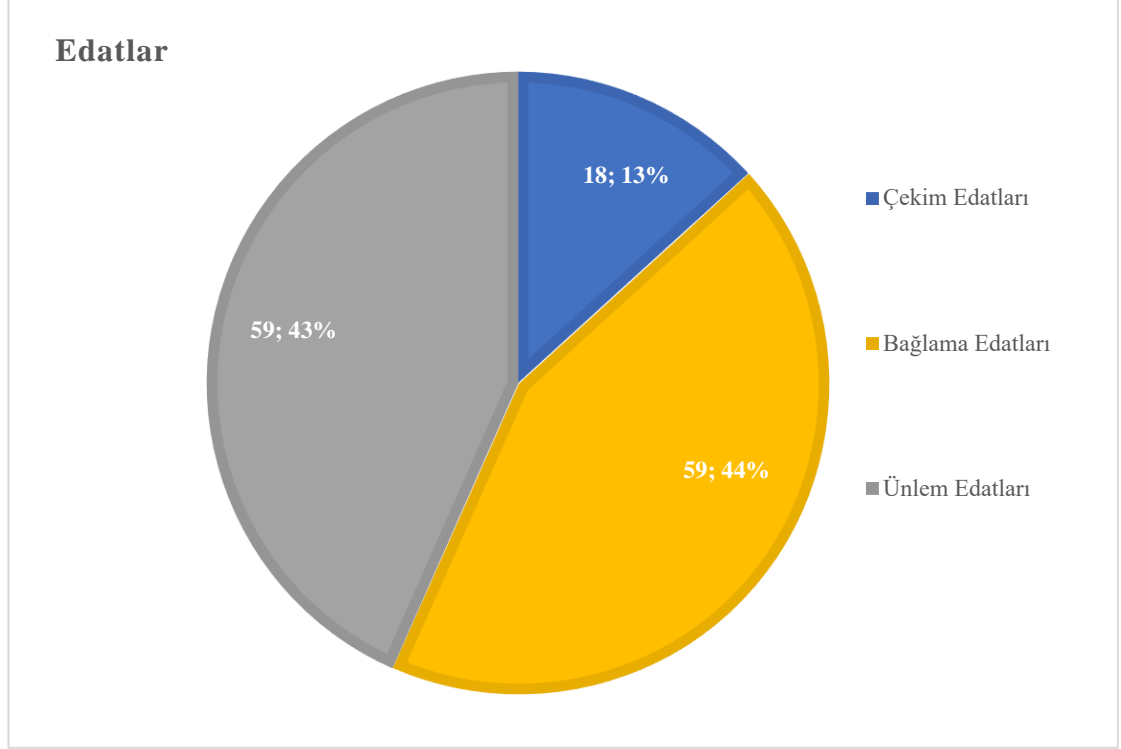
Cephede süngüler ayna *gibi* parlıyor (OBYT; 2012, s. 218)

Bağlama Edatları

Ben bir koyun olayım sen *de* bir kuzu (KST; 2021, s. 326-327)

Ünlem Edatları

Of of Manda yuva yapmış söğüt dalına, *aman aman* (OBYT; 2012, s. 336)

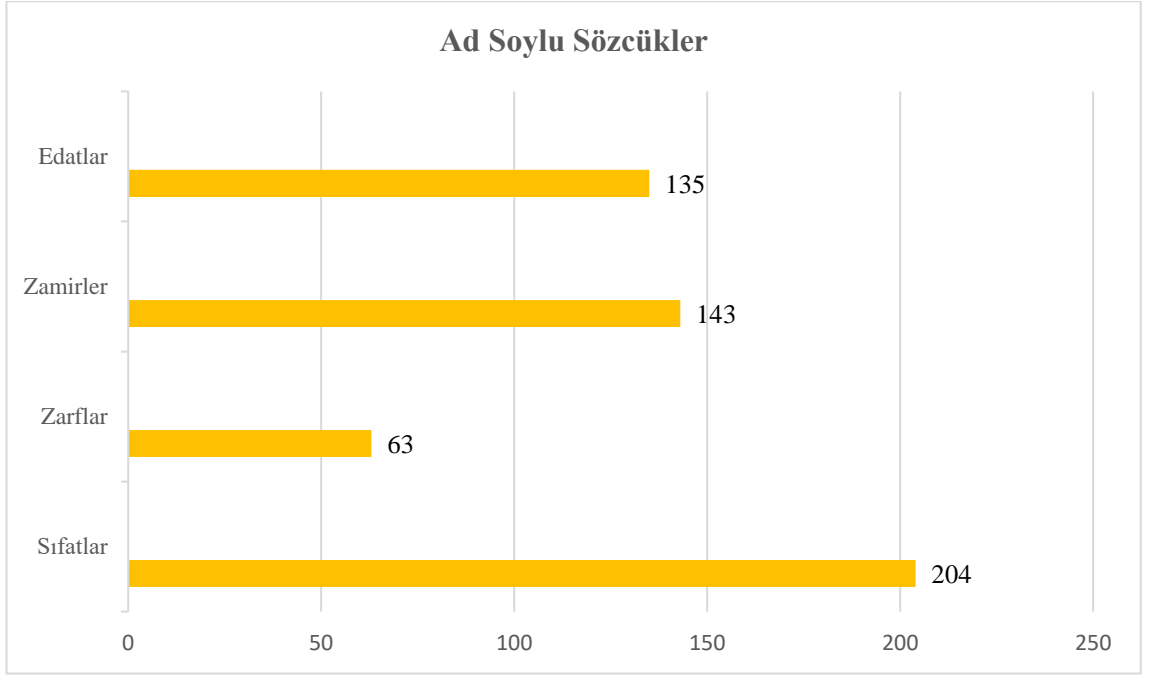

Grafik 4: Edatlar

İncelenen metinlerde yer alan edat örnekleri incelendiğinde bağlama edatları ve ünlem edatlarının eşit sayıda olduğu ve bu edatları çekim edatlarının takip ettiği görülmektedir.

Sıfatlar, zarflar, zamirler ve edatlar olmak üzere dört başlıkta ele alınan ad soylu sözcüklerin oranları Grafik 5'te verilmiştir. Buna göre 545 sözcük içerisinde 204 sıfat, 143 zamir, 135 edat ve 63 zarf tespit edilmiştir.

Grafik 5: Ad Soylu Sözcükler

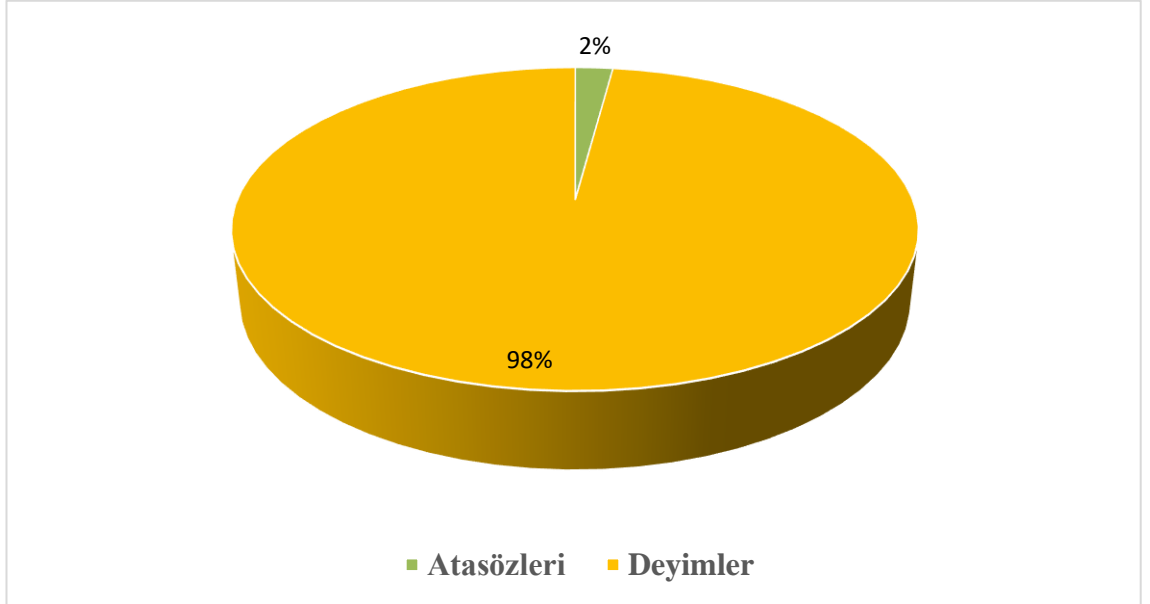
“Ad Soylu Sözcükler” bölümü içerisinde atasözleri ve deyimlere de yer verilmiş olup atasözü ve deyim örnekleri şöyledir:

Atasözleri

Evlerine kara haber ulaşır (OBYT; 2012, s. 205-207) / *Kara haber tez duyulur.*

Deyimler

Doğu'nun Türkleri bayrak açmış bekliyor (OBYT; 2012, s. 262-263) / *Bayrak aç-*

Grafik 6: Atasözleri ve Deyimler

İncelenen türkü metinlerinde pek çok deyim yer aldığı görülmektedir. 93 adet tespit edilen deyimlerin 5 adedi *TDK Sözlük*'te yer almamaktadır. Atasözleri ise yalnızca iki adet tespit edilmiş olup bunların da genel kabul gören tarzda olmayıp türkülere uyarlanmış biçimde yer aldığı söylenebilir.

Yabancı Sözcükler³

Yabancı sözcükler bir dilin başat öğelerinden biri olan sözcüklerin sahip olduğu farklı boyutlardan biridir (Çoban, 2020, s. 1). Aynı zamanda Türk dilinin kavram işaretleme yollarından biri olan ödünçleme / alıntılama (S. Alyılmaz, 2013, s. 167), dildeki çeşitliliği artıran, dilin sürekliliğini sağlayan, canlılığını koruyan bir yöntemdir (C. Alyılmaz ve Çoban, 2019, s. 3).

“Ad Soylu Sözcükler” bölümünde değerlendirilen bir diğer konu da yabancı sözcüklerdir. Türk toplumunun sosyal yaşamda -ağız özellikleriyle de zenginleştirerek- kullandığı dili, en yalın ve açık şekilde gözler önüne seren türkülere; Arapça, Farsça, Fransızca, İtalyanca, Almanca, Rumca, Yunanca, Ermenice, Gürcüce, İspanyolca ve İbranice olmak üzere on bir farklı dilden alıntılanmış sözcüğe rastlanmaktadır. Söz konusu dillerden tespit edilen örnekler şunlardır:

Arapça Sözcükler

Ol *tabipten* derman gelmez (OBYT; 2012, s. 242-243)

Farsça Sözcükler

Ol *tabipten derman* gelmez (OBYT; 2012, s. 242-243)

Yunanca Sözcükler

Yeni çıkmış *kestanenin* dalına (OBYT; 2012, s. 205-207)

İtalyanca Sözcükler

Mızika çalındı, düğün mü sandın? (KST; 2021, s. 228)

Fransızca Sözcükler

Marş ileri, dönmez geri, Türk'ün askeri! (OBYT; 2012, s. 262-263)

Ermenice Sözcükler

Antranik, Tiflis'e kaçıyor; tutun (KST; 2021, s. 231-232)

Rumca Sözcükler

Kırmızı gül *demet demet* (OBYT; 2012, s. 242)

Almanca Sözcükler

Aslanın *mavzeri* terkide bağlı (KST; 2021, s. 289-290)

İspanyolca Sözcükler

Çağıla yaslandım *cigaram* içem (KST; 2021, s. 99)

³ Bu bölümde sözcüklerin kökeninin teyidi için şu sözlüklerden yararlanılmıştır: Develioğlu, F. (2013). *Osmanlıca-Türkçe ansiklopedik lügat*. Aydın. Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Bizim Büro. Parlatur, İ. (2014). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*. Yargı.

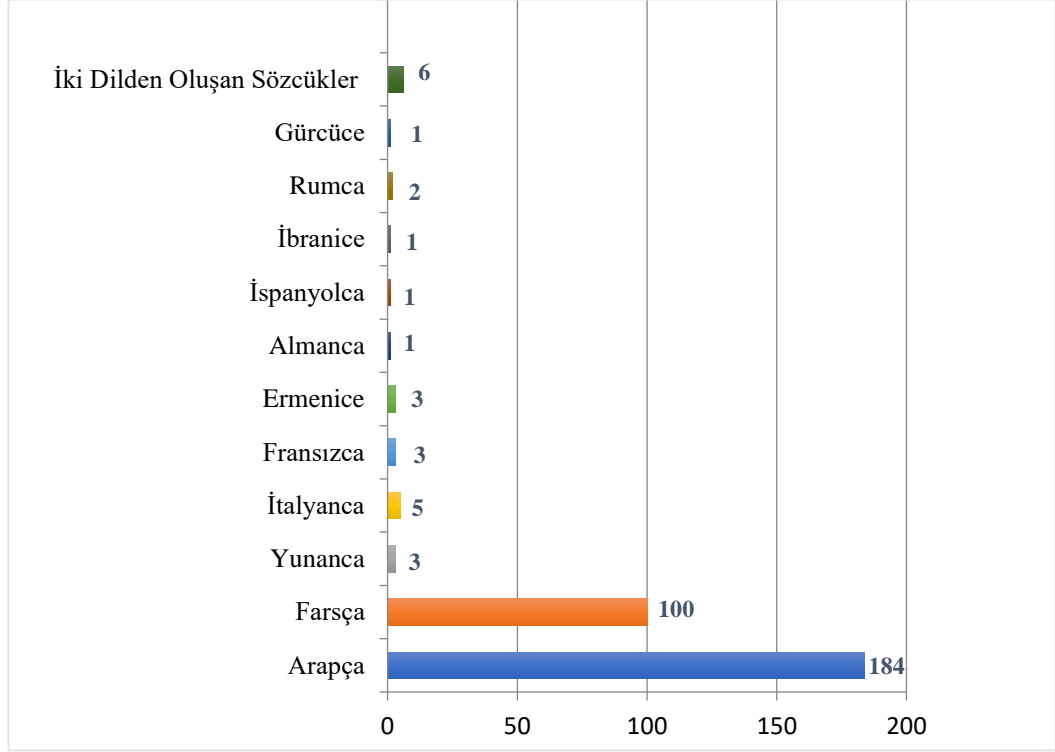

İbranice Sözcükler

Kolcubaşı *İsmail*'in gülmesin yüzü (OBYT; 2012, s. 190)

Gürcüce Sözcükler

Antranik, *Tiflis*'e kaçıyor; tutun (KST; 2021, s. 231-232)

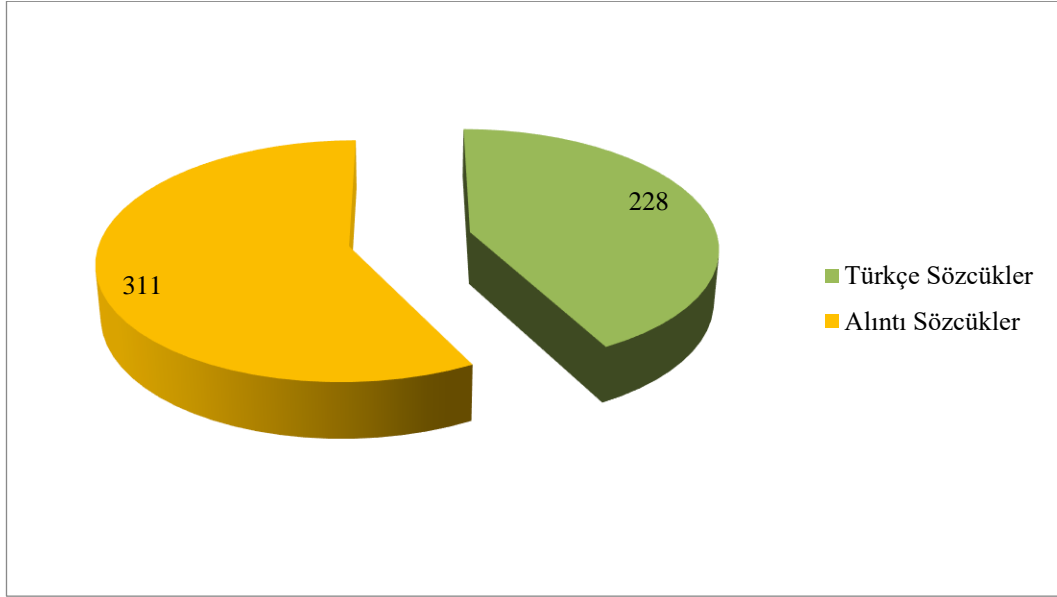
Grafik 7: Yabancı Sözcükler

Grafik 7'ye göre, tespit edilen 311 yabancı sözcük arasında büyük çoğunluğun Arapça ve Farsçaya ait olduğu görülmektedir. Bu sonucu Türk dilinin Arap ve Fars kültürleriyle ve dolayısıyla Arapça ve Farsça ile yakın temasının uzun bir geçmişe sahip olmasıyla açıklamak mümkündür. Bu yakın temas, canlı bir varlık olan dilin aynı coğrafyayı ve dini paylaştığı dillerle etkileşime girmesini kaçınılmaz kılmıştır.

Arapça ve Farsçayı sırasıyla İtalyanca, Fransızca, Yunanca, Ermenice, Rumca, Gürcüce, İspanyolca, Almanca ve İbranice izlemektedir. Bununla birlikte iki dilin terkibinden oluşan 6 sözcük tespit edilmiştir.

Türkülerde tespit edilen 539 sözcüğün 228 adedini Türkçe, 311 adedini ise alıntı / yabancı sözcük oluşturmaktadır. Değerler Grafik 8'de gösterilmiştir:

Grafik 8: Alıntı Sözcüklerin Oranı

Fiil Soylu Sözcükler

Adlardan başka, sözcükler hakkındaki temel sınıflandırmanın bir diğer üyesi de fiillerdir. Nesnelere / varlıkların oluş / kılışlarını karşılayan sözcükler olan fiiller (Böreççi, 2009, s. 146), fiil kökünün üzerine zaman, kip ve kişi ekleri olarak çekime girer (Erdem, 2016, s. 185; Ergin, 2013, s. 281). Fiiller türüne göre basit, türemiş ve birleşik olmak üzere üç başlıkta; varlıkla ilgisine göre kılış ve oluş olmak üzere iki başlıkta değerlendirilmiştir. İncelenen türkü metinlerinde fiillere dair yer verilen örnekler şunlardır:

Türüne Göre Fiiller

Basit Fiiller

Duyanı hayrete saldı (OBYT; 2012, s. 242-243)

Türemiş Fiiller

İsimden Türemiş Fiiller

- +A-

Döşeyin evleri aslan geliyor (KST; 2021, s. 289-290)

- +lA-

Hasan ne *bekler* Sivas'ta (OBYT; 2012, s. 242-243)

- +lAn-

Eğri kılıç kında *paslanmalıdır* (OBYT; 2012, s. 200)

- +An-

Sakinırım *kıskanırım* (KST; 2021, s. 194-195)

- +At-

Sonra seni çay başına *ilettim* (KST; 2021, s. 179)

- +SA-

Eğer çoban *susadı*nsa (KST; 2021, s. 193)

- +1AŞ-

Seymanları kuzu gibi *meleşir* (OBYT; 2012, s. 205-207)

- +1-

Yassıl dağlar *yassıl* (KST; 2021, s. 285-286)

- +Ar-

Sarardı gül benzim döndü gazele (OBYT; 2012, s. 218)

Fiilden Türemiş Fiiller

- -A-

Zülfünü *tarayıp*, saçını örsem (KST; 2021, s. 298-299)

- -n-

Çayda çıra *yamıyor* (KST; 2021, s. 161)

- -k-

Çayda çıra *yakarım* (KST; 2021, s. 161)

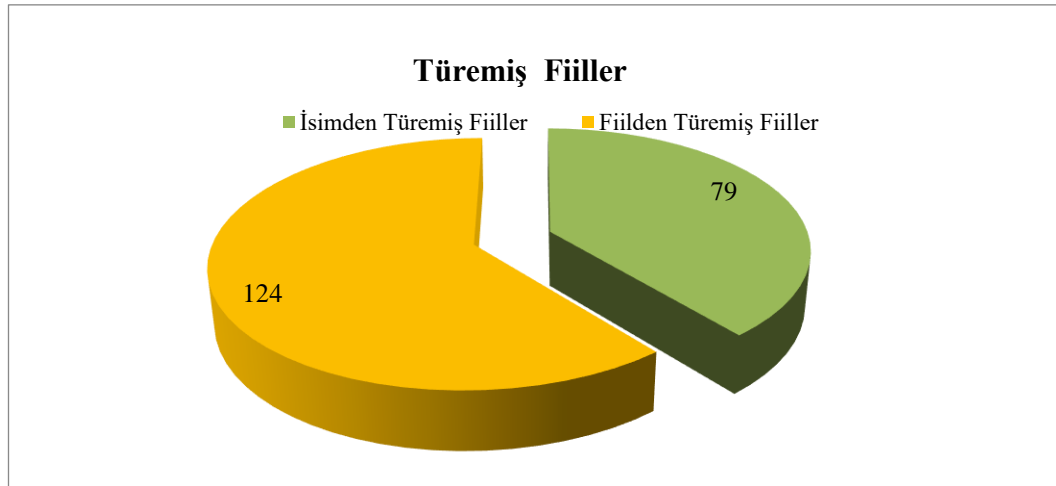
- -y-

Kiraz *koydum* sepete de (KST; 2021, s. 153)

- -l-

Kırmızı gül tez *kocaldı* (OBYT; 2012, s. 242-243)

İncelenen türkü metinlerinde 203 adet tespit edilen türemiş fiillerin 124 adedi fiilden, 79 adedi ise isimden türemiştir. Buna göre türkülerde daha çok fiil kökünün yer aldığı ve sözcük türetiminde daha çok fiil kök kullanılarak türetimin gerçekleştirildiği söylenebilir. Grafik 9'da değerler şöyle sunulmaktadır:

Grafik 9: Türemiş Fiiller

Birleşik Fiiller

Türk dilinin kalıcı kavram işaretleme yollarından biri olan birleşik fiiller (S. Alyılmaz, 2017, s. 7; Gemalmaz, 1992, s. 28; Mert, 2008, s. 1-20), Türkçenin en zengin oluş / kılış gösterme biçimleri olarak değerlendirilir (Börekçi, 2009, s. 153). Birleşik fiiller; isim + (yardımcı) fiil, zarf + fiil, fiil – zarf-fiil eki + fiil ve nesne + fiil olmak üzere dört başlıkta⁴ incelenmiştir. Tespit edilen örnekler şöyledir:

- İsim + (Yardımcı) Fiil

Perişan eyledi hâlimi dağlar (KST; 2021, s. 164-165)

- Zarf + Fiil

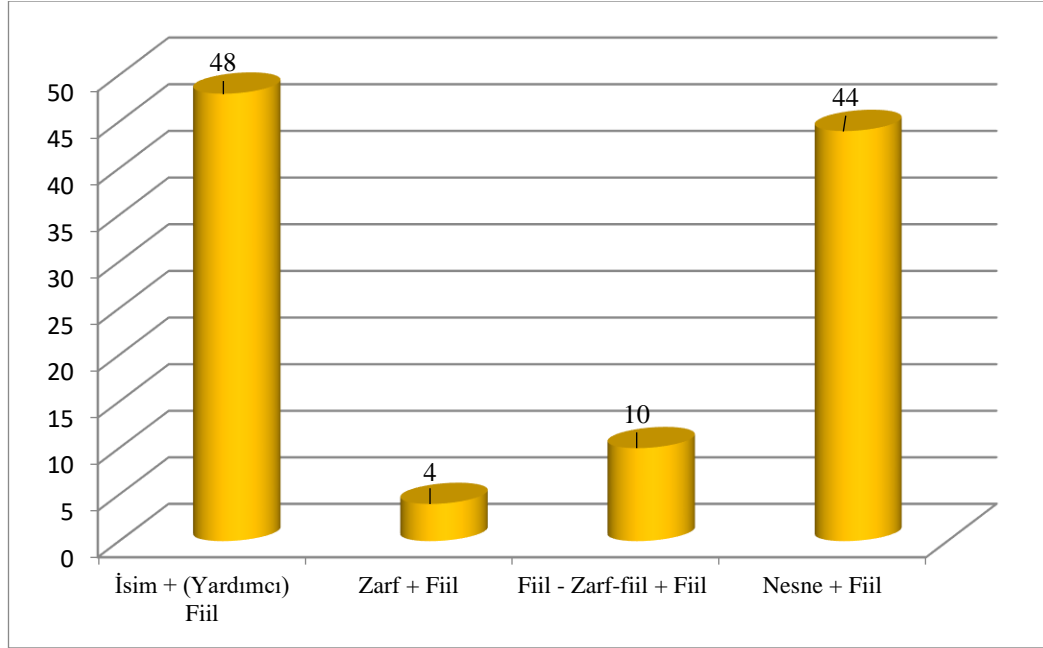
Bir bayram gününü çok gördü bana (KST; 2021, s. 99)

- Fiil – Zarf-fiil Eki + Fiil

Kapı ardına asakoymuş eleği (OBYT; 2012, s. 205-207)

- Nesne + Fiil

Alnımıza kara yazı yazıldı (OBYT; 2012, s. 200)

Grafik 10: Birleşik Fiiller

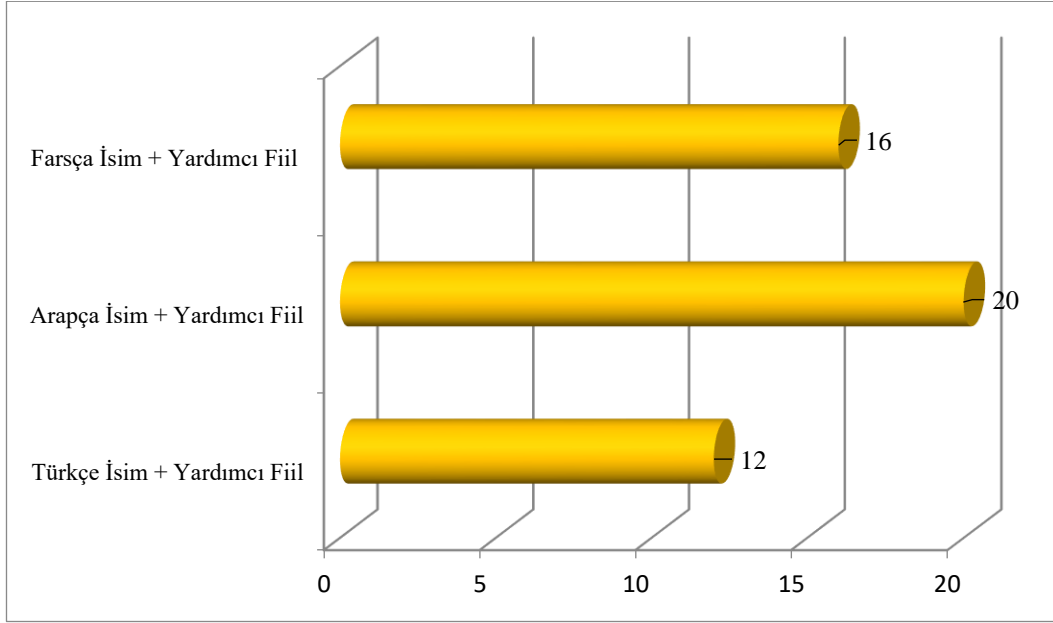
Görselde de görüldüğü gibi, 66 birleşik fiil içerisinde büyük çoğunluğu isim + (yardımcı) fiilden oluşan birleşik fiiller oluşturmaktadır. Bunu nesne + fiilden oluşan birleşik fiiller takip etmektedir ki 44 adet tespit edilen bu yapının 4 adedi nesne tekrarlı fiildir⁵. Bundan sonra sırasıyla fiil –zarf-fiil + fiil ve zarf + fiilden oluşan birleşik fiiller gelmektedir.

⁴ Ana hatlarıyla bakıldığında birleşik fiiller hakkında benzer sınıflandırmalar Efrasiyap GEMALMAZ ve öğrencileri tarafından hazırlanan çalışmalarda ele alınmıştır (C. Alyılmaz, 1994; S. Alyılmaz, 1998; S. Alyılmaz, 2017; Börekçi, 1994; Börekçi, 2009; Daşdemir, 2000; Daşdemir, 2004; Efendioğlu, 2010; Gemalmaz, 1992; Kara, 2001).

⁵ Nesne tekrarlı fiiller hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Alyılmaz, S. (2017). *Nesne tekrarlı fiiller*. İstanbul.

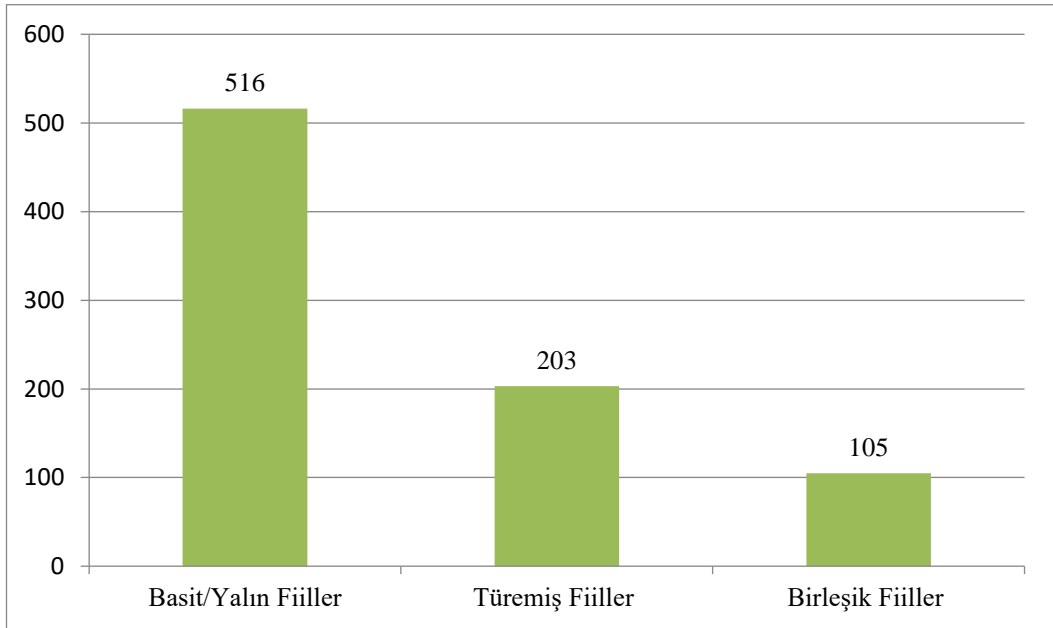

Hikâyeli Türkülerin Söz Varlığı

Grafik 11: (Türkçe / Yabancı) İsim + Yardımcı Fiilden Oluşan Birleşik Fiiller

İsim + (yardımcı) fiilden oluşan birleşik fiil terkininde isim unsuru ya Arapça ya Farsça ya da Türkçe bir isimle oluşturulmuştur. Bu terkipte en çok kullanılan dilin 20 isim ile Arapça olduğu tespit edilmiştir. Arapçayı 16 sözcük ile Farsça takip etmektedir. Türkçe isim + (yardımcı) fiil kullanımı ise 12 adettir. Buna göre Türk dilinin; kalıcı kavram işaretleme yolu olarak kullandığı birleşik fiilleri oluştururken yardımcı fiilden önce gelen ismi yabancı dillerden seçmeye daha yatkın olduğu çıkarımı yapılabilir.

Grafik 12: Türüne Göre Fiiller

Basit, türemiş ve birleşik olmak üzere üç başlıkta ele alınan türüne göre fiillerin dağılımı Grafik 12'de görülmektedir. 824 fiil içerisinde büyük çoğunluğun 516 adet ile basit fiillere ait olduğu, bunu da sırasıyla 203 adet ile türemiş fiillerin ve 106 adet ile birleşik fiillerin takip ettiği görülmektedir.

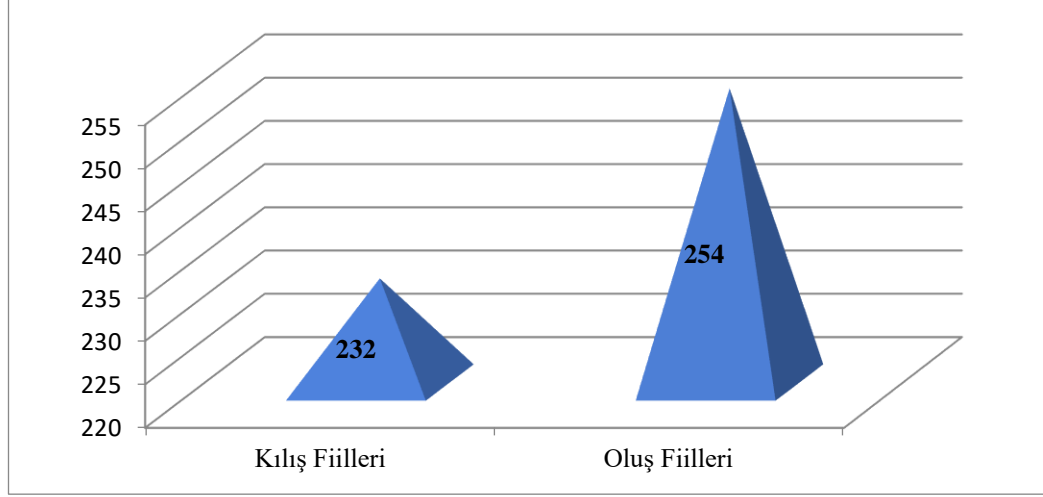
Varlıkla İlgisine Göre Fiiller

Kılış Fiilleri

Bu derdi *çekmeyen bilmez* (OBYT; 2012, s. 242-243)

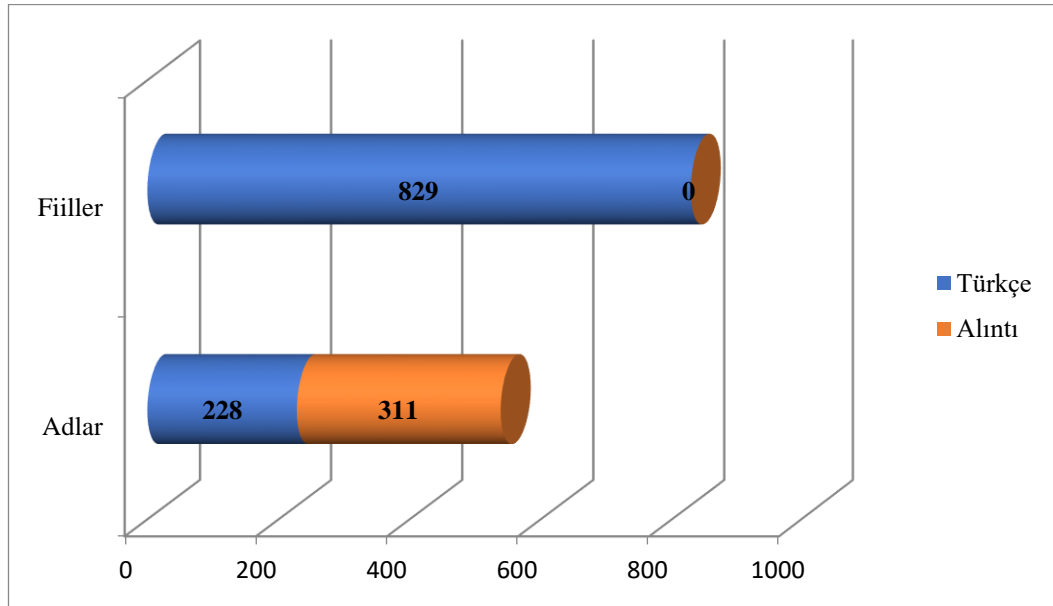
Oluş Fiilleri

Dağlar seda verip *seslenmelidir* (OBYT; 2012, s. 200)

Grafik 13: Varlıkla İlgisine Göre Fiiller

Yukarıdaki grafiğe göre, varlıkla ilgisi açısından kılış ve oluş olmak üzere iki başlıkta değerlendirilen fiillerin 254 adedi oluş fiili, 232 adedi kılış fiilidir.

Grafik 14: Adlar ve Fiiller

“Ad Soylu Sözcükler” ve “Fiil Soylu Sözcükler” bölümlerinden elde edilen genel veriler Grafik 14’te dikkatlere sunulmuştur. Buna göre, incelenen türkü metinlerinde 829 adet fiil ve 539 adet ad tespit edilmiştir. Alıntı sözcüklere de yer verilen grafikte alıntı fiile rastlanmazken 539 adın 311’inin alıntı sözcük olduğu görülmektedir.

Sözcük Grupları

Tekrar Grubu

Aynen Tekrarlar

Düşman geldi *tabur tabur* dizildi (OBYT; 2012, s. 200)

Eş Anlamlı Tekrarlar

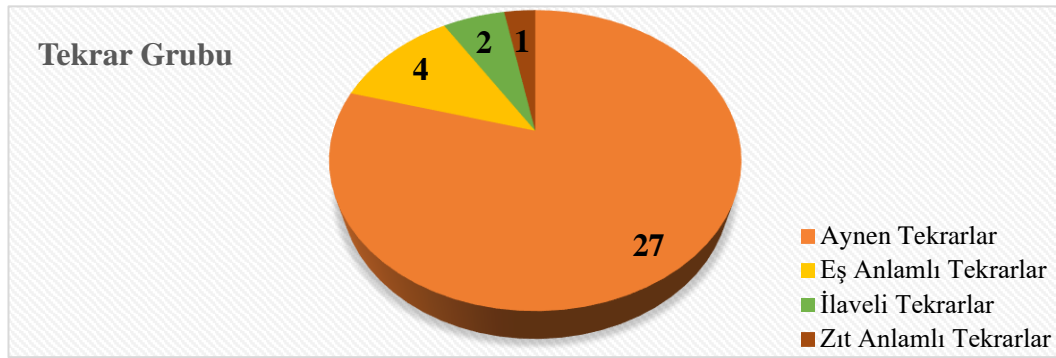
Yorgun argın geldim orak biçmeden (KST; 2021, s. 99)

İlaveli Tekrarlar

Ermeni'nin kökü gelsin *büsbütün* (KST; 2021, s. 231-232)

Zıt Anlamlı Tekrarlar

Geleceğim *altüst* oldu (OBYT; 2012, s. 243)

Grafik 15: Tekrar Grubu

Türkçede aynen tekrarlar, eş anlamlı tekrarlar, zıt anlamlı tekrarlar ve ilaveli tekrarlar olmak üzere dörde ayrılan tekrar grubuna ait verilen Grafik 15'te sunulmaktadır. 34 tekrar grubu örneğinin 27'sini aynen tekrarlar, 4'ünü eş anlamlı tekrarlar, 2'sini ilaveli tekrarlar ve 1'ini ise zıt anlamlı tekrarlar oluşturmaktadır.

Bağlama Grubu

Nazar ettim *sağım ile soluma* (OBYT; 2012, s. 331-332)

İsim Grubu⁶

Eli kınalı gelinler acılı kaldı (OBYT; 2012, s. 190)

Birleşik İsim Grubu

Al da bayrağı *düşman üstüne* (OBYT; 2012, s. 262-263)

İyelik Grubu

Ver *elini* karlı dağlar aşalım, bayramlaşalım (KST; 2021, s. 326-327)

Unvan Grubu

Peşine düşmüş de şu *Karaca Bey* (KST; 2021, s. 289-290)

⁶ İncelenen türkü metinlerinde yer alan tüm isim grubu örnekleri ve hakkındaki değerlendirmeler için bk. Suyer, G. (2022). Türkülerdeki isim grubu örnekleri üzerine bir inceleme, *BUGU Dil ve Eğitim Dergisi*, 3 (2), s. 106-118.

Sayı Grubu

On iki kaymakam, beş tane paşa (KST; 2021, s. 289-290)

Edat Grubu

Senin için, dağı taşı yıkayım (KST; 2021, s. 179)

Ünlem⁷ Grubu

Yassıl dağlar yassıl, Osman Efe'm de geliyor *vay vay* (KST; 2021, s. 285-286)

Aitlik Grubu

Yerdeki karıncalardan (KST; 2021, s. 194-195)

İlgi Grubu

Bizim evin önü pınar (KST; 2021, s. 193)

Sıfat-Fiil Grubu

Serimi sevdaya salan o Ahçık (OBYT; 2012, s. 277)

Zarf-Fiil Grubu

Yağlı kurşun gitmez *ciğer deşmeden* (KST; 2021, s. 99)

İsim-Fiil Grubu

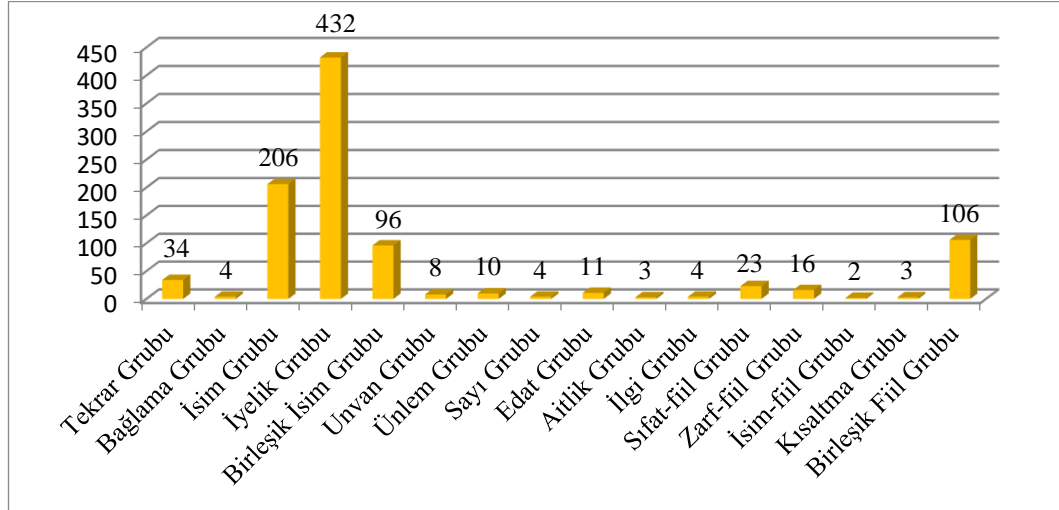
Hatça'm *beni öldürmeye* fermanın mı var? (KST; 2021, s. 253-254)

Kısaltma Grubu

Aşğıdan gelir *omuz omuz*a (KST; 2021, s. 99)

Birleşik Fiil Grubu

Arap atlar *yakın eyler* ırağı (KST; 2021, s. 334)

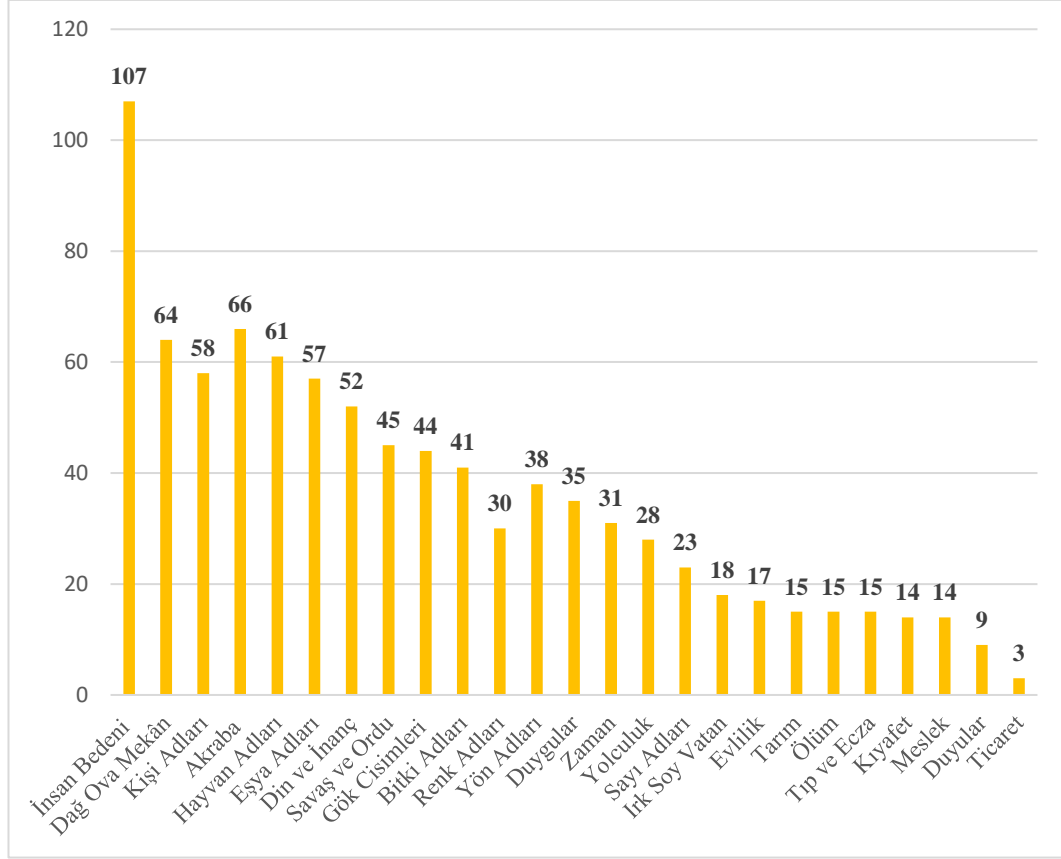
Grafik 16:Sözcük Grupları

⁷ Ünlemler hakkında bk. Alyılmaz, C. (2010). Ünlemlerin seslenmeleri kuvvetlendirici işlevleri. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 0(10), 35-41. Alyılmaz, S. (2015). Türkçenin söz diziminde seslenmeler ve seslenme öbekleri. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (54), 31-50.

İncelenen türkü metinlerinde 962 adet sözcük grubu tespit edilmiş olup bu sayının büyük çoğunluğunu 432 adet ile iyelik grubu oluşturmaktadır. Bu grubu sırasıyla; isim grubu, birleşik fiil grubu, birleşik isim grubu, tekrar grubu, sıfat-fiil grubu, zarf-fiil grubu, edat grubu, ünlem grubu, unvan grubu, sayı grubu, ilgi grubu, bağlama grubu, aitlik grubu, kısaltma grubu ve isim-fiil grubu takip etmektedir. İsnat grubu, bulunma grubu, ayrılma grubu, yükleme grubu ve yaklaşma grubu örneklerine ise rastlanmamıştır.

Konularına Göre Adlar

Grafik 17: Konularına Göre Adlar

Çalışmanın son bölümü olan konularına göre adlar, yirmi altı başlık altında değerlendirilmiştir. Türk toplumunun günlük hayatta en çok neyi konu edindiğini / neleri konuşmaya değer bulduğunu tespit etmek açısından oldukça önemli olan bu bahisle ilgili elde edilen veriler Grafik 18’de sunulmuştur.

Sonuç ve Öneriler

İzi eski devirlere -hatta mitolojik dönemlere- kadar sürülebilene, önceleri kutsal ile iletişim kurma aracı olarak icra edilen; ezgi, ses ve eylem birlikteliğinin dönüşerek meydana getirdiği türküler; çağlar boyunca bir önder / şaman eşliğinde ezberlenip aktararak sözlü kültür içinde varlığını sürdürmüştür. Zamanla yazıya geçirilmiş ve yazılı kültürün de ürünü hâline gelmiştir (Suyer, 2023, s. 242).

Duyguları ses ve söz birlikteliğiyle dile getiren türküler; bu yönüyle halk bilimi / folklor, müzikbilim vd. çalışma alanlarının malzemesi olmakla birlikte, bünyesinde Türk dili ve kültürüne dair de önemli bir birikim ve kaynak barındırmaktadır. Bu birikimi ortaya koymak amacıyla hazırlanan *Hikâyeli Türkülerin Söz Varlığı* adlı tez çalışmasının sonuç kısmının ayrıntılı bir şekilde ele alındığı bu çalışmada elde edilen bulgular tablolar hâlinde dikkatlere sunulmuştur:

Tablo 1: Ad Soylu Sözcükler

AD SOYLU SÖZCÜKLER					
Sıfatlar	204	Niteleme Sıfatları		110	
		Belirtme Sıfatları	94	Gösterme Sıfatları	32
				Sayı Sıfatları	42
				Belirsizlik Sıfatları	20
				Soru Sıfatları	0
Zarflar	63	Durum Zarfları		44	
		Zaman Zarfları		8	
		Yer-Yön Zarfları		3	
		Azlık-Çokluk Zarfları		8	
		Soru Zarfları		0	
Zamirler	143	Kişi Zamirleri		116	
		Gösterme Zamirleri		4	
		Soru Zamirleri		16	
		Dönüşlülük Zamirleri		2	
		Belirsizlik Zamirleri		5	
Edatlar	135	Çekim Edatları		18	
		Bağlama Edatları		59	
		Ünlem Edatları		59	

Hikâyeli Türkülerin Söz Varlığı

Tablo 2: Yabancı Dilden Alıntılanan Sözcükler

Türkçe Adlar	228		
Yabancı Adlar	317	Arapça	185
		Farsça	100
		İtalyanca	5
		Ermenice	3
		Fransızca	3
		Yunanca	3
		Rumca	2
		Almanca	1
		İbranice	1
		İspanyolca	1
		Gürcüce	1
		İki Dilli Sözcükler	6
Atasözleri	2		
Deyimler	88	TDK Sözlük'te Yer Almayan Deyimler	5

Tablo 3: Fiil Soylu Sözcükler

Türüne Göre Fiiller	829	Basit Fiiller			516
		Türemiş Fiiller	203	İsimden Fiiller	Türemiş Fiiller
Fiilden Fiiller	Türemiş Fiiller			124	
Birleşik Fiiller	106	İsim + (Yardımcı) Fiil		48	
		Zarf + Fiil		4	
		Nesne + Fiil		44	
		Fiil – Zarf-Fiil + Fiil		10	
Varlıkla İlgisine Göre Fiiller	486	Kılış Fiilleri			232
		Oluş Fiilleri			254

Tablo 4: Sözcük Grupları

		Aynen Tekrarlar	27
Tekrar Grubu	34	Eş Anlamlı Tekrarlar	4
		İlaveli Tekrarlar	2
		Zıt Anlamlı Tekrarlar	1
Bağlama Grubu	4		
İsim Grubu	206		
İyelik Grubu	432		
Birleşik İsim Grubu	96		
Unvan Grubu	8		
Ünlem Grubu	10		
Sayı Grubu	4		
Edat Grubu	11		
İsnat Grubu	0		
Aitlik Grubu	3		
İlgi Grubu	4		
Yükleme Grubu	0		
Yaklaşma Grubu	0		
Bulunma Grubu	0		
Ayrılma Grubu	0		
Sıfat-Fiil Grubu	23		
İsim-Fiil Grubu	2		
Zarf-Fiil Grubu	16		
Kısaltma Grubu	3		
Birleşik Fiil Grubu	106		

Tablo 5: Konularına Göre Adlar

KONULARINA GÖRE ADLAR			
Akraba Adları	66	Ölümlle İlgili Adlar	15
Bitki Adları	41	Renk Adları	30
Mekân Adları	64	Savaş Adları	45
Dinle İlgili Adlar	52	Sayı Adları	23
Duyguyla İlgili Adlar	35	Kişi Adları	58
Duyuyla İlgili Adlar	9	Tarımla İlgili Adlar	15
Eşya Adları	57	Ticaretle İlgili Adlar	3
Evlilikle İlgili Adlar	17	Tıpla İlgili Adlar	15
Gök Cisimleri	44	Yer Adları	38
Hayvan Adları	61	İnsan Bedeni	107
İrk, Kavim, Soy Adları	18	Yön Adları	38
Kıyafet Adları	14	Adlar Yolculukla İlgili	28
Meslek Adları	14	Zamanla İlgili Adlar	31

Tablo 6: Hikâyeli Türkülerin Söz Varlığı

Ad Soylu Sözcükler	545
Fiil Soylu Sözcükler	825
Sözcük Grupları	962
Konularına Göre Adlar	939

Türk dili ve kültürü açısından eşsiz bir yer tutan türkülerin canlı olarak varlığını sürdürmesi ve türkü metinlerinden en işlek şekilde yararlanılması hakkındaki görüş ve öneriler şu şekilde sıralanabilir:

1. Türküler, Türk insanının düşünce ve hayallerini yani iç dünyasını dil yoluyla dış dünyaya aktarma aracı olarak ezgi ve sözün uyumundan meydana gelen ürünlerdir. Bu açıdan türkülerin dış dünya ile buluşma kanalı her şeyden önce dildir. Bu nedenle türküler üzerine alanında uzman bilim insanları tarafından daha çok derleme, inceleme ve araştırma yapılmalıdır.
2. Bütünlüklü çalışmaların öneminin gün geçtikçe arttığı bilim dünyasında, türküler üzerine yapılan çalışmalar tek yönlü kalmamalı; türkülerin / diğer dilsel metinlerin hemen her yönüne ışık tutan çalışmalar yapmak hedeflenmelidir.

3. Oldukça eski devirlere uzanan geçmişi dolayısıyla türküler, metinler arası çalışmalara elverişli bir alan teşkil etmektedir. Türk dilinin geçmiş dönemlerine ait türkü örnekleri ile karşılaştırmalı çalışmalar yapılarak türkünün gelişimi ortaya konmalıdır.
4. Türk dilinin hem standart hem de ağızlardaki kullanımını gözler önüne seren türkülerin ana dil olarak Türkçe öğretimi ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanlarında materyal olarak kullanımı yaygınlaştırılmalıdır.
5. Yetkili kurum ve kuruluşlar halk sanatçılarını destekleyen ve gençleri halk oyunları / ezgileri / gösterileri gibi kültür ve sanat etkinlikleriyle buluşturacağı projeler geliştirmelidir. Kültür ve dil konusunda toplumdaki bilinç düzeyi artırılmalıdır.

Kaynaklar

- Aksan, D., Atabay N., Kutluk İ., ve Özel S. (1983). *Sözcük türleri*. Türk Dil Kurumu.
- Alyılmaz, C. (2003a). Türk Tengri dini edebî çevresi (Orhun Türkçesi Dönemi). *Türk Dünyası Ortak Edebiyatı Türk Dünyası Edebiyat Tarihi*, 4, 1-24.
- Alyılmaz, C. (2003b). Türkçe fiil deyimleri ve öğretimi üzerine. *Türk Dili*, 148-156.
- Alyılmaz, C. (2010). Ünlemlerin seslenmeleri kuvvetlendirici işlevleri. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 0(10), 35-41.
- Alyılmaz, S. (2013). Güncel Türkçe Sözlük'te yer alan argo nitelikli kavram işaretleri. *Leyla Karahan Armağanı*, 165-192.
- Alyılmaz, S. (2015). Türkçenin söz diziminde seslenmeler ve seslenme öbekleri. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 0(54), 31-50.
- Alyılmaz, S. (2017). *Türkçede nesne tekrarlı fiiller*. Kesit.
- Arat, R. R. (1986). *Eski Türk şiiri*. Türk Tarih Kurumu.
- Artun, E. (2013, Mart). Türkü söyleme geleneği ile türkülerde tür, şekil ve tasnif üzerine düşünceler. *IV. Uluslararası Türk Dünyası Kültür Kurultayı, Türkü, Türkülerimiz, Öyküleriyle Türküler Sempozyumu*. Muğla.
- Banguoğlu, T. (2004). *Türkçenin grameri*. Türk Dil Kurumu.
- Barutçu Özönder, S. (2002). Eski Türklerde dil ve edebiyat. *Genel Türk Tarihi*, 2, 457-492.
- Başgöz, İ. (1986). *Folklor yazıları*. Adam.
- Boratav, P. N. (1988). *Halk hikâyeleri ve halk hikâyeciliği*. Adam.
- Bozkurt, F. (2004). *Türkiye Türkçesi*. Kapı.
- Börekçi, M. (2009). *Türkiye Türkçesinde yapı ve işlev bakımından sözcükler*.
- Çoban, İ. (2020). *Türkiye Türkçesindeki alıntı sözcükler*. Eğiten Kitap.
- Çoban, İ., Alyılmaz, C. (2019). Türkçe öğretmeni adaylarının Türkçedeki alıntı sözcükler hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (16), 40-68.
- Daşdemir, M. (1995). *Tarık Buğra'nın romanlarında söz dizimi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Atatürk Üniversitesi.

- Delice, H. İ. (2003). *Türkçe söz dizimi*. Kitabevi.
- Delice, H. İ. (2017). *Sözcük türleri*. Asitan.
- Develioğlu, F. (2013). *Osmanlıca-Türkçe ansiklopedik lügat*. Aydın.
- Ediskun, H. (1996). *Türk dilbilgisi*. Remzi.
- Efendioğlu, S. (2008). Zarf tamlaması. *Belleten Dergisi*, 1, 71-80.
- Erdem, M. (2005). Zamirler anlamlı kelimeler midir yoksa görevli kelimeler mi? *Türk Dili Dergisi*, (641), 444-449.
- Erdem, M. (2016). Türkçede fiiller ve sınıflandırma sorunları. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic*, (11), 185-200.
- Eren, H. (1999). *Türk dilinin etimolojik sözlüğü*. Bizim Büro.
- Ergin, M. (2013). *Türk dil bilgisi*. Bayrak.
- Eroğlu, T. (2017). Türkü nedir? *Kesit Akademi Dergisi*, (7), 78-91.
- Gemalmaz, E. (1989). Uyum ve standart Türkiye Türkçesinde uyumlar. *Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Bilimleri Araştırma Dergisi*, 3-45.
- Gemalmaz, E. (1992). *Standart Türkiye Türkçesi (Stt) 'nin formanlarının enformatif değerleri ve bu değerlerin ihtiyaç hâlinde bu dilin gelişimine muhtemel etkileri*. y.y.
- Gemalmaz, E. (2010). *Türkçenin derin yapısı* (Haz. C. Alyılmaz ve O. Mert), Belen.
- Gencan, T. N. (2001). *Dilbilgisi*. Ayraç.
- Görkem, İ. (2000). *Halk hikâyeleri araştırmaları*. Akçağ.
- Güven, M. (2012). *On bin yılın türküsü*. Fenomen.
- Güven, M. (2021). *Kırık sazın türküsü*. Fenomen.
- Hatiboğlu, V. (1972). *Türkçenin sözdizimi*. Türk Dil Kurumu.
- Kara, F. (2001). *Namık Kemal'in mektuplarında söz dizimi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Atatürk Üniversitesi.
- Kara, F. (2009). Edat ve zarf üzerine düşünceler. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic*, 4, 1281-1300.
- Karaağaç, G. (2013). *Türkçenin dil bilgisi*. Akçağ.
- Kaya, D. (1999). *Anonim halk şiiri*. Akçağ.
- Koç, N. (1992). *Açıklamalı dilbilgisi terimleri sözlüğü*. İnkılâp.
- Korkmaz, Z. (2007). *Gramer terimleri sözlüğü*. Türk Dil Kurumu.
- Korkmaz, Z. (2014). *Türkiye Türkçesi grameri (şekil bilgisi)*. Türk Dil Kurumu.
- Mergaliev, T., Sersenbay, B. ve Orınbay, D. (2000). *Kazak kuylerinin tarihi*. Kazakistan Respublikası Bilim Jene Gılım Ministerliğı.

- Mert, O. (2008). Orhun Yazıtlarında kullanılan işaretli görev öğeleri. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 38, 1-20.
- Ögel, B. (1991). *İslamiyet'ten önce Türk kültür tarihi*. Türk Tarih Kurumu.
- Parlatır, İ. (2014). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*. Yargı.
- Şağol Yüksekaya, G. vd., (2006). *Türk dili kitabı*. Duyap.
- Suyer, G. (2022). Türkülerdeki isim grubu örnekleri üzerine bir inceleme, *BUGU Dil ve Eğitim Dergisi*, 3 (2), s. 106-118.
- Suyer, G. (2023). *Hikâyeli türkülerin söz varlığı*. [Yüksek lisans tezi]. Bursa Uludağ Üniversitesi.
- Şahin, Ö. F. (2016). *Kars türkülerinin dilin dört temel becerisi açısından incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Atatürk Üniversitesi.
- Şimşek, R. (1987). *Örneklerle Türkçe söz dizimi*. Kuzey Gazetecilik Ve Matbaacılık.
- Topaloğlu, A. (1989). *Dil bilgisi terimleri sözlüğü*. Ötüken.
- Türkey Yavuzel S. (2020). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültürel aktarım açısından türkülerin önemi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Bursa Uludağ Üniversitesi.
- Yıldırım, D. (1986). Orta Asya bozkırlarından Urum eline (Türk sözlü sanatının yayılması üzerine). *III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*, 2, 441.

Extended Abstract

The most primitive forms of folk songs can be traced back to mythological times. This forms is the melodious lyrics sung by kams / shamans accompanied by kopuz (Güven, 2021, p. 3; 2012, p.53). These tunes are also considered to be the oldest form of Turkish poetry. It can be associated with the shouts of the Hun tribes that resembled wolf howls in their ceremonies (Ögel, 1991, p. 39).

It is suggested that the Orkhon Inscriptions, which are the products of the Kök(türk) Kaganate II Period, are also lamentation texts written in prose form (C. Alyılmaz, 2003a, p. 1-24; Barutçu Özönder, 2002, p. 457-492; Mergaliev, 2000, p. 27-28; Yıldırım, 1986). The melodic poems were performed in a similar way during the Uyghur Period. Therefore, it is a bridge between Turkish poetry from ancient times to today (Arat, 1986, p. 245-250).

Folk songs were separated from other types of poetry by the element of melody and were mostly performed together with their stories. The term "folk songs with stories" is used for these folk songs, although it is not very common.

Folk songs has experienced countless pains and happiness and expression of all the emotions that people come into contact with, additionally, they are important materials as the collective work of both sounds and words (Suyer, 2023). Folk songs are one of the cultural element is folk songs that is the voice of the Turkish society has a locality (Basgoz, 1992, p. 7-8).

At first, the material of folk songs is language. The most inartificial and simplest form of daily language is available in folk songs. Therefore folk songs are one of the important texts that represent the rooted Turkish culture and features of the Turkish language (Suyer, 2022, p. 118). However this area is one of the areas where folk songs are studies the least.

This study is produced with additions from the thesis called “The Vocabulary of the Folk Songs with Stories”. This thesis⁸ was prepared to add a new one to the few studies in which folk songs are handled linguistically and to reveal the linguistic material contained in folk songs. In the thesis prepared to eliminate the deficiency in the area, fifty (50) folk songs selected from Merdan GUVEN's "On Bin Yılın Türküsü" (2012) and "Kırık Sazın Türküsü" (2021) were examined in four parts: “Nouns”, “Verbs”, “Wordgroups” and “Nouns According to Their Subjects”. “Maxims”, “Idioms” and “Borrowed Words” are included in “Nouns”. In work, it is aimed to reveal the rich cultural accumulation and vocabulary of folk texts.

The first part of the study is “Nouns” and nouns consist of adjectives, pronouns, adverbs, prepositions, borrowed words, maxims and idioms. The second part of the study is “Verbs” and verbs consist of verbs by type (simple verb, compound verb and derived verb) and; action verb and state verb. The third part of the study is “Wordgroups” and the wordgroups consist of 21 titles. The fourth one is “Nouns According to Their Subjects” and this part consist of 26 titles.

In the study prepared by scanning method and sampling method, the vocabulary of folk songs was examined and revealed. In this article, it is aimed to evaluate the findings in detail with the thesis prepared in line with the aforementioned goals and methods.

In this work, the following questions are sought to be answered:

1. What is the usage rate of adjectives, pronouns, adverbs and prepositions in folk songs?
2. What are the idioms, maxims and borrowed / foreign words identified in the thesis? From which languages are these foreign words quoted the most?
3. What is the usage rate of the verbs by type in folk songs?
4. What examples of wordgroups are included in folk songs? And which are not?
5. If the names in the folk songs are classified according to their subjects, what will be the titles?
6. What is the usage rate of all the sections in the thesis?

All these questions are answered in the thesis and in this study. In addition, tables have been created for all findings in this article. These tables are in the results section. In short, this article is an evaluation of the concluding part of the thesis.

⁸ Suyer, G. (2023). *Hikâyeli türkülerin söz varlığı* (The Vocabulary of the Folk Songs with Stories). [Postgraduate thesis]. Bursa Uludağ University.

